

Nr 159

Av herr von Friesen, angående den öppna alkoholistvården m.m.

I bilaga 7 till årets statsverksproposition anför socialministern några synpunkter på nykterhetsvården främst med utgångspunkt från nykterhetsvårdsutredningens betänkande (sid. 77 och följande). Tyvärr har han inte det samlande grepp på frågan som efter år av missförhållanden borde tett sig som nödvändigt. Vad som föreslås är reformer på vissa mycket begränsade områden. Men inte ens inom vissa av dessa områden är socialministern beredd föreslå vissa ändringar.

Jag skall i det följande uteslutande uppehålla mig vid huvudfrågorna: principerna för öppen, respektive sluten vård.

Vad den *öppna* vården beträffar synes nykterhetsvårdsutredningens förslag i stort sett kunna godtagas. Det innebär ett godkännande av det förslag som tidigare mentalsjukvårdsdelegationen — där för övrigt inrikesministern under större delen av tiden för utredningsuppdraget var ordförande — framlagt. En viss överarbetning av förslaget är dock önskvärd. Sålunda bör en bättre gränsdragning ske beträffande nykterhetsnämndernas befogenheter, där tonvikten bör läggas på de samhällsskyddande funktionerna, medan i de för individens bästa fungerande vårdorganisationerna fackmännen bör dominera. Vidare bör läkarnas anmälningsplikt helt borttagas. Den har aldrig varit till någon nytta ens i den uppmjukade form i vilken den nu förekommer. Samma tystnadsplikt som beträffande andra sjuka bör gälla också här.

Det synes mig angeläget att målsättningarna för det framtida arbetet redan nu anges. Att resurserna ännu ej räcker till för ett skapande av idealisk öppenvårdsorganisation må vara sant. Ett principbeslut, som kanske kan förverkligas först om några år, är emellertid rimligt. Det synes i högsta grad osannolikt, att man i framtiden kommer att finna någon annan grund för vården än den, där de medicinska synpunkterna dominerar.

Vad den *slutna* vårdorganisationen beträffar, som avser det tvångsmässiga omhändertagandet av dem som saknar sjukdomsinsikt och därför motsätter sig vård, ehuru de är i starkt behov av denna, kan däremot nykterhetsvårdsutredningens förslag näppeligen godtagas. Det innebär ett fortsättande av det sociala och medicinska kvacksalveri som länge fått dominera. Medan man anser, att de minst skadade bör ha medicinsk vård, överlämnar man de svårast skadade, de kroniska alkoholisterna, till ett system, som för de skadade själva ej ter sig som vård utan som straff. De fixerade vårdti-

derna och bristen på medicinsk vård har alltför länge tett sig som främmande för en rationell vårdorganisation. Den tillkom då de samhällsskyddande funktionerna klart dominerade. I dag är det här som på andra områden en bjudande plikt att även tillgodose individernas vårdbehov. Länkorganisationerna har under de sista femton åren visat att det finns inga fall, som å priori kan betecknas som hopplösa. En lång tids praktiskt arbete som läkare för alkoholskadade har styrkt min egen ståndpunkt i frågan. Även om det är sant att anstalterna blivit bättre är de ännu otillräckliga. De flesta vårdas längre tid än som är nödvändigt, vilket uppammar en avoghet mot hela systemet, och alltför många börjar en ny fördärvbringande omgång med alkoholen omedelbart efter friskskrivningen från anstalten.

Två ting kan här tänkas. Dels kan man upprusta anstalterna till verkliga sjukhus med läkare som chefer, dels kan man inlemma även den slutna alkoholistvården i mentalsjukvården. I dag mottages ett icke ringa antal alkoholskadade människor på våra mentalsjukhus, och det rör sig inte enbart om deliriumfall eller hallucinoser. Personligen lutar jag åt den andra av de båda uppfattningarna, men detta blir givetvis en fråga på längre sikt. Jag ifrågasätter om icke i detta sammanhang en ny utredning bör företagas med klart hänsynstagande till frågans medicinska aspekter. Det är som förut nämnts ologiskt att de svårare sjuka hänvisas till en socialt betonad anstaltsorganisation, medan de som själva inser sina problem blir berättigade till medicinsk vård. Att gå vidare i de gamla hjulspåren är oförsvarligt. Tiden är nu inne för ett klart ställningstagande som också överensstämmer med vad som i flertalet kulturländer redan har godtagits.

Jag föreslår alltså,

att riksdagen

dels beslutar en skrivelse till Kungl. Maj:t med angivande av att nykterhetsvårdskommitténs förslag till ordnande av den öppna alkoholistvården bör i princip godtagas,

dels föranstaltar om att föreskrifterna om läkares anmälningsplikt beträffande alkoholskadade helt utgår samt

dels begär en ny utredning om anstaltsvården av kroniska alkoholister som syftar att inlemma denna i en medicinsk vårdorganisation.

Stockholm den 23 januari 1963

Bertil v. Friesen